

To 6.2.2020 klo 19 Sibeliustalo

MESTARI KOLMOISROOLISSA

Jörg Widmann, kapellimestari ja solisti

Jörg Widmann: Con brio

12 min

Jörg Widmann: 180 Beats per minute

6 min

Maaria Leino, viulu
Aleksi Trygg, viulu
Katariina Ruokonen, alttoviulu
Oleg Larionov, alttoviulu
Sanna Palas-Lassila, sello
Ilkka Uurtimo, sello

Carl Maria von Weber: Klarinettikonsertto nro 1 f-molli op. 73

20 min

Allegro
Adagio ma non troppo
Rondo; Allegretto

Väliaika 20 min

Jörg Widmann: Fantasia sooloklarinetille

7 min

Wolfgang Amadeus Mozart: Sinfonia nro 40 g-molli, KV 550

35 min

Molto Allegro
Andante
Menuetto
Allegro assai

Family of Halls

Konsertti on osa kansainvälistä **Family of Halls** -konserttisarjaa. Family of Halls on Sibeliustalon maailmankuulun akustiikan suunnitelleen Artec-akustiikkatoimiston (nyk. Arup) suunnitteleminen salien ja niiden toimijoiden kansainvälinen verkosto. Widmann on konserttivuonna 2019/20 verkoston teemasäveltäjä, ja sarjan puitteissa hänen musiikkiaan esitetään Lahden lisäksi Birminghamissa, São Paulossa ja Wrocławissa.

classicLive

Konsertti nähtävillä ilmaiseksi verkossa
osoitteessa www.classiclive.com

JÖRG WIDMANN: CON BRIO (2008/2013), 180 BEATS PER MINUTE JA FANTASIA SOOLOKLARINETILLE

Müncheniläissyntyinen Jörg Widmann (s.1973) luetaan aikamme menestyneimpiin saksalaissäveltäjiin. Muun muassa Hans-Werner Henzen, Kay Westermannin ja Wolfgang Rihmin johdolla opiskellut Widmann tunnetaan myös erinomaisena klarinetistina, pianistina sekä kapellimestarina. Hän on toiminut klarinetinsoiton ja sävellyksen professorina mm. Freiburgissa ja Berliinissä (Barenboim – Said –akatemia), ja on myös vuonna 1970 perustetun Irlannin kamariorkesterin ylikapellimestari ja taiteellinen johtaja. Widmannilla on ollut tiivistä yhteistyötä myös esim. Bambergin sinfonikkojen ja Zürichin Tonhalle-orkesterin kanssa. Klarinetin mestarikursseja hän on pitänyt monissa keskeisissä musiikkikorkeakouluissa.

Widmannin laaja ja monipuolinen sävellystuotanto käsittää mm. orkesteri-, kamari-, ja vokaalimusiikkia. Opettajansa Wolfgang Rihmin tavoin Widmann ei vierasta mitään musiikillisen perinteen näkökulmaa, ja monissa hänen teoksissaan voikin kuulla vuoropuhelua ja kunnioitusta vanhojen mestareiden musiikin kanssa.

Vuonna 2008 valmistunut orkesteriteos *Con brio* on hyvä esimerkki edellä mainitusta perinteen jatkamisesta ja vuoropuhelusta. Teoksen tilasivat Mariss Jansons ja Baijerin Radion Sinfoniaorkesteri esitettäväksi konsertissa, jossa muina teoksina tulivat olemaan Beethovenin seitsemäs ja kahdeksas sinfonia. *Con brio* kantaesitettiin Münchenissä syyskuussa 2008. *Con brio* on musiikkitermi, joka ohjeistaa esittämään eloisesti, vauhdikkaasti, loisteliaasti. Termi esiintyy myös Beethovenin seitsemännen finaalin ja kahdeksannen ensiosan tempomerkinnöissä. Widmannin teoksessa

onkin vauhtia, virtuositeettia ja yllättäviä käänteitä. Monet asiat viittaavat edellä mainittujen Beethovenin sinfonioiden suuntaan, kuten orkesterin kokoonpano sekä tietyt musiikilliset ominaispiirteet. Siellä täällä voi bongata ”beethoveniaanisista” elementtejä tai muistutuksia, mutta ainakaan pidempiä suoria lainauksia ei ole. Kimmo Korhosen kuvauksen mukaan Widmannin *Con brio* on tietoinen kumarrus Beethovenin suuntaan, mutta samalla uudella tasolla toteutuva beethoveniaanisen hengen ilmentymä. Widmannin ehkä eniten esitetyistä orkesteriteoksista valmistui vuonna 2013 versio, joka mahdollistaa normaalia pienemmän jousiston käyttämisen. Tämä versio kuultiin Lahdessa myös kaksi vuotta sitten.

180 beats per minute syntyi nopeasti muutamassa päivässä vuonna 1993. Jousiseksteille kirjoitettu sähkökkä ja vauhdikas teos sai innoituksensa suositusta amerikkalaislähtöisestä ”tekno-rytmistä”. Se onkin lähinnä puhdasta nautintoa itse rytmistä, mutta myös eräänlainen tutkielma yhdestä ainoasta soinnusta. Teos sisältää myös kaikkien soittimien läpi vaeltavan kaanonin.

Fantasia sooloklarinetille on Widmannin aivan ensimmäisiä teoksia omalle instrumentilleen. Se on luonteeltaan iloinen ja virtuoosinen, mutta sisältää toki muitakin tunnetiloja, erilaisia tekniikoita, sävyjä ja sointivärejä. Fantasian taustalla kummittelee Stravinskin kolme kappaletta sooloklarinetille, mutta lainauksien sijasta se lähinnä heijastelee teoksen nostattamia tunnelmia. Säveltäjä on rohkaissut muusikoita käyttämään tulkinnoissa ennen kaikkea mielikuvitusta.

Hannu Kivilä

CARL MARIA VON WEBER: KLARINETTIKONSERTTO NRO 1

Ei ollut helppoa nuorella Carl Maria von Weberillä (1786 – 1826). Hänen isänsä Franz Anton Weber, tarunhohtoisessa Mannheimin hoviorkesterissa soittanut muusikko, toivoi pojastaan Mozartin veroista ihmelasta. Lisää paineita pojalle tuli siitä, että Mozartin vaimo Konstanze (o.s. Weber) sattui olemaan Carl Marian serkku. Ihmelapsen esikuva oli siis hyvinkin tuttu jo lähipiiristä.

Alku ei ollut lupaava fyysisesti heikolle, koko elämänsä ajan lonkkavian takia ontuneelle Carl Marialle. Taipumuksia musiikkiin hän kuitenkin osoitti siinä määrin, että isä päätti panostaa pojan koulutukseen. Vuodesta 1797 alkaen von Weber opiskeli Salzburgissa Michael Haydnin tiukassa ohjauksessa kontrapunktia. Samana vuonna hän julkaisi ensimmäiset painetut sävellyksensä, kuusi pientä fugatoa. Seitsemäntoista ikävuo-teen mennessä von Weber oli jo lupaavan ammattilaisuran alussa, ja 18-vuotiaana hän sai kiinnityksen Breslaun kaupunginteatterin kapellimestariksi.

Isän toivomaa varhaiskypsää ihmelasta von Weberistä ei ennättänyt kehkeytyä, mutta jo nuorella aikuisiällä hän saavutti huomattavaa menestystä kapellimestarina ja pianistina. Kuitenkin vasta oopperasäveltäjänä hän tykitti itsensä lopullisesti läpi: Taika-ampujan kantaesitys Berliinissä 1821 teki Weberistä hetkessä Euroopan puhutuimman säveltäjän. Tällä teoksellaan hänen katsotaan vapautaneen oopperan italialaisten ylivallassa ja luoneen perustan aidosti saksalaiselle oopperatyylille.

Weberin soitinsävellykset heijastelevat luontevasti hänen tulevaa oopperasäveltäjän

kutsumustaan, mikä tuo miellyttävän lisän teosten melodiikkaan. Näin suurta aiheiden ilmaisuvoimaa ja elävyyttä tavataan harvemmin muissa aikalaissävellyksissä. Weberin kiinnostus klarinettiä kohtaan johtunee ainakin osittain uutuudenviehätyksestä. Konstruktioiltaan varsin nuori instrumentti oli 1800-luvun alussa saavuttanut sellaisen kehitystason, että soittimellisesti kiitollinen, taiturillinen tekstuuri oli jo mahdollista. Samoihin aikoihin ensimmäiset kansainvälisen tason klarinettivirtuosot suorittivat esiinmarssia.

Klarinettitaituri Anton Stadlerin (1753 – 1812) soiton inspiroimat Mozartin klarinet-tikvintetto ja –konsertto olivat varsin tuttuja Weberille. Hänen omien kahden klarinetti-konserttonsa innoittajana oli sen sijaan mestarillinen Heinrich Bärmann (1784 – 1847), jolle teokset on myös omistettu. Tilaja oli Weberin Concertinoon ihestunut Baijerin kuningas Maximilian I. Ensimmäisen konsertton kantaesityksessä Münchenissä 13.6.1811 soolo-osuuden soitti Bärmann.

Konserton avausosaan liittyvän tarinan mukaan von Weber sävelsi ja orkestroi sen yhden ainoan päivän aikana. Paranneltavaa tuntui silti jääneen ainakin Bärmannin mielestä. Hän lisäsi briljantin soolovälikkeen eloisan avausteeman ja juhlanan kakkosteeman lomaan. Tämä muunnos on jäänyt pysyväksi. Toinen osa tuo mieleen ooppera-arian laulullisine klarinettiteemoineen. Hauska yksityiskohta on myös koraalimainen taite, jossa solistia säestää käyrätorvitrío. Tanssillinen finaali tuo sooloinstrumentin tehokkaasti etualalle kaikessa ketterydessään.

Pekka Miettinen

WOLFGANG AMADEUS MOZART: SINFONIA NRO 40

Suuresta edeltäjästään Haydnista poiketen Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) aloitti sinfonioiden säveltämisen jo alle kymmenen ikäisenä. Noin vuosikymmenen aikana syntyi keskimäärin kaksi sinfoniaa vuodessa. Se on paljon, kun ajatellaan Mozartin tuotannon valtavaa laajuutta. Kesällä 1788 Mozart lahjoitti jälkimaailmalle orkesterimusiikkinsa viimeiset ja täydellisimmät saavutukset kolmessa mitä vastakohtaisimmassa sinfoniassa. On monesti jo todettu, että näiden kolmen sinfonian (nrot 39–41) syntyminen vain vajaan kahden kuukauden kuluessa lasketaan musiikin historian suurimpiin ihmeisiin.

Hakuteokset tietävät kertoa, että Mozart eli viimeiset vuotensa talousongelmien ahdistelemana. Tutkijat ovat viime vuosina kuitenkin todenneet, että Mozart ansaitsi uransa loppuun asti varsin huomattavia summia sävellyksillään ja esiintymisillään. Selitys rahapulaan lienee peliveloissa: suurilla panoksilla pelatut kielletyt uhkapelit kuuluivat säveltäjän heikkouksiin. Viimeiset sinfoniat osoittavat kuitenkin suverenisti, että päämäärätietoinen taiteilija voi kohota arkipäivän yläpuolelle velka- ja terveysongelmista huolimatta.

G-molli-sinfonia on yleisilmeeltään levoton ja dramaattinen. Jo ensiosan teemassa yhdistyy omaperäisellä tavalla keveä eleganssi, suru ja levottomuus. Arvoituksellista kauneutta huokuva Andante on pääteemaa myöten

tummasävyinen luonteeltaan. Menuettia voisi luonnehtia lähinnä uhmakkaaksi. Sen tunnelmat ovat kaukana perinteisestä sirosta hovitantsista. Finaali on kiihkeän dramaattinen ja jyrkkien vastakohtien kärjistämä. Kahteen edelliseen sinfoniaan verrattuna teoksesta puuttuu juhlava johdanto, ja kokoonpanokin on hieman poikkeava: trumpetit ja patarummut puuttuvat, alun perin myös klarinetit, jotka säveltäjä itse lisäsi partituuriin hieman myöhemmin. Ei ole täysin pitävää tietoa siitä, kuuliko Mozart sinfoniaansa koskaan. Kolmea viimeistä sinfoniaa ei ainakaan tilattu mitään tiettyä tapahtumaa tai konserttisarjaa varten.

Nyt Lahdessa ensikertaa esitettävä sinfonian alkuperäisversio eroaa lopullisesta lähinnä soitinnuksen kohdalla. Kuten jo aiemmin mainittiin, puuttui teoksesta alun perin kaksi klarinettia. Mozart oli tutustunut klarinetivirtuosi Anton Paul Stadleriin jo joitakin vuosia ennen sinfonian valmistumista. Hän sävelsi Stadlerille sittemmin kvinteton (KV 581) ja konserton (KV 622), mutta liitti myös g-molli-sinfoniaan jälkikäteen klarinetitsemat Stadleria ja tämän veljeä Johannia varten. Itse klarinettiin Mozart oli tutustunut jo aiemmin Münchenissä, mutta nyt tämä soitin sai aivan uuden merkityksen, joka sillä oli sitten koko säveltäjän loppuelämän ajan. Mainittakoon vielä, että Mozart teki sinfonian muihin puupuhallinstemmoihin klarinettien lisäämisen yhteydessä joitakin pieniä tarkennuksia.

Hannu Kivilä

JÖRG WIDMANN

Ellei Münchenissä syntynyt Jörg Widmann (s. 1973) olisi todistetusti lihaa ja verta, hän olisi vääjäämättömästi etenevä luonnonvoima. Esiintyvänä muusikkona – klarinetistina ja kapellimestarina – hän kuuluu korkeimpaan kastiin niin taidoilla kuin suosiolla mitattuna. Paitsi, että hän soittaa klarinettikirjallisuuden klassikoita jatkuvasti, monet nykysäveltäjät kirjoittavat varta vasten hänelle uutta musiikkia. Heille Widmann on antanut ohjeeksi säveltää niin vaikeaa musiikkia, että sen soittaminen tuntuu heistä aluksi mahdottomalta. Sen jälkeen Widmann näyttää heille, ettei musiikki suinkaan ole mahdotonta – hänelle.

Säveltäjänäkin hän on onnistunut luomaan niin vakiintuneen seuraajakunnan, että joka päivä jossain päin maailmaa soi varmasti Widmannin musiikki. Eikä vain niissä orkestereissa ja konserttitaloissa, jotka ovat kutsuneet hänet residenssisäveltäjäkseen: Leipzigin Gewandhaus, Orchestre de Paris, Wigmore Hall, City of Birmingham Symphony Orchestra, Mozartwoche Salzburg, Essenin filharmonia ja Carnegie Hall. Esimerkiksi vuonna 2018 hän oli Bachtrack-sivuston tilastoimissa esitysmäärissä maailman kolmanneksi soitetuin elävä konserttimusiikin säveltäjä. Edelle ylsivät vain virolainen Arvo Pärt ja elokuvasäveltäjänä tunnettu John Williams.

Aluksi ankarien modernistien, Boulezin ja Rihmin teoksista inspiroituneen Widmannin tyyli on kiehtova sekoitus uutta ja vanhaa. Monet hänen suosituimmista sävellyksistään perustuvatkin johonkin klassikkoteoksen läpivalaisuun nykyaikaisin korvin. Esimerkiksi

Beethovenin seitsemäs sinfonia tulee widmannisoiduksi kolmannessa jousikvartetossa (Jagdquartett, 2003) ja alkusoitossa Con Brio (2008), kun taas Surumarssi pianolle ja orkesterille (2014) rakentuu Mahlerin viiden sinfonian pohjalle.

Huippuluokan klarinettisolistina Widmann on saanut monille aikamme tähtisolistille tyypillisen koulutuksen alan arvostetuimmissa kouluissa. Ensin Münchenin musiikkikorkeakoulussa ja sitten New Yorkin Juilliardissa. Sävellystä hän opiskeli 11-vuotiaasta lähtien Kay Westermanin, Wilfried Hillerin ja Wolfgang Rihmin johdolla. Widmannista on silti turha puhua vain joko esiintyjänä tai säveltäjänä, koska hänen roolinsa ovat aina kulkeneet käsi kädessä: hän alkoi säveltää, jotta osaisi kirjoittaa klarinetilla improvisoidunsa melodiat paperille.

SINFONIA LAHTI

Sinfonia Lahti on perinteet tunteva ja uutta luova lahtelainen, suomalainen ja kansainvälinen orkesteri.

Sinfonia Lahden toiminnan ytimessä on laaja ja monipuolinen sinfoniakonserttien sarja, jota täydentävät laadukkaat viihdekonsertit. Painokkaassa osassa on Lahden ja sen alueen lapsille ja nuorille suunnattu toiminta. Orkesterin koti on Sibeliustalo, jonka ovat listanneet akustiikaltaan yhdeksi maailman parhaista konserttisaleista mm. The Guardian, The Wall St. Journal ja Die Welt. Vakituksina kapellimestareinaan orkesterilla on jo usean vuosikymmenen ajan ollut maailmalla menestyvät suomalaistaiteilijat – Osmo Vänskä, Jukka-Pekka Saraste, Okko Kamu ja viimeisimpänä syksyllä 2016 orkesterin ylikapellimestarina aloittanut Dima Slobodeniouk. Samat kapellimestarit ovat toimineet myös orkesterin Sibeliustalossa vuodesta 2000 lähtien järjestämän Sibelius-festivaalin taiteellisina johtajina.

Sinfonia Lahden laajan tunnettuuden maailmalla ovat luoneet mittava levytystoiminta, lukuisat ulkomaanvierailut ja verkkokonsertit. Jo yli 30 vuotta jatkunut levytystyö pääosin ruotsalaisen BIS-levymerkin kanssa on tuottanut lukuisia kansainvälisiä levypalkintoja, kolme platinal levyä ja seitsemän kultalevyä tuoneet noin sata äänitettä, joita on myyty maailmanlaajuisesti yli 1,2 miljoonaa kappaletta. Erityistä huomiota ovat saaneet Osmo Vänskän johtamat, orkesterin maineelle kansainvälisesti tunnettuna Sibelius-orkesterina pohjaa luoneet Sibelius-levytykset mm. viulukonserton ja viidennen sinfonian alkuperäisversioista. Orkesterin kunniasäveltäjän Kalevi Ahon tuotannolla on niin ikään merkittävä rooli orkesterin levytystuotannossa.

Sinfonia Lahti on esiintynyt useilla merkittävillä festivaaleilla ja musiikkiareenoilla ympäri maailman, mm. BBC Proms -festivaalilla Lontoossa, Valkeat yöt -festivaalilla Pietarissa, Amsterdamin Concertgebouwssa Berliinin filharmoniaassa, Wienin Musikvereinissa ja Buenos Airesin Teatro Colónissa. Orkesterin konserttievailut ovat suuntautuneet Japaniin, Kiinaan, Etelä-Koreaan, Yhdysvaltoihin, Etelä-Amerikkaan sekä useisiin Euroopan maihin. Kotimaassa Sinfonia Lahti on vierailut vuodesta 2007 säännöllisesti Hämeenlinnan Verkatehtaalla ja on tuttu näky myös muilla suomalaislavoilla.

Sinfonia Lahti aloitti säännölliset konserttilähetykset internetissä ensimmäisenä orkesterina maailmassa Classiclive.com-sivustolla vuonna 2007. Vuonna 2015 aloitettu Hiilivapaa Sinfonia Lahti -hanke toi orkesterille kansainvälisen Classical:NEXT-innovaatiopalkinnon vuonna 2018.s

TULE KONSERTTIIN

BONDFONIAA

**PE 14.2. KLO 13 JA
PE 14.2. KLO 19 SIBELIUSTALO
BOND-KONSERTTI**

Antti Rissanen, kapellimestari
Diandra ja
Geir Rønning, laulu

Toiminnan ja tunnelman musiikkia! Konsertissa kuullaan parhaita James Bond -elokuvien melodioita. Elokuvamusiikkia tulkitsevat upeääniset Diandra ja Geir Rønning, joista viimeksi mainittu edusti Suomea Euroviisuissa 2005. Tule testaamaan salaisen agentin 007:n seikkailujen rytmi. Shaken, not stirred!

**YSTÄVÄNPÄIVÄN
KLO 13 PÄIVÄKONSERTTIIN
KAKSI YHDEN HINNALLA!**

Liput: 30-24 € aik. / 25-20 € eläk.
8 € lapset, opiskelijat, työttömät
päiväkonsertti 25-20 € aik. ja eläk.

BELAFONIAA

**TO 20.2. KLO 19 SIBELIUSTALO
SINFONIAKONSERTTI**

Benjamin Shwartz, kapellimestari
Paavali Jumppanen, piano

Magnus Lindberg: Chorale
Ludwig van Beethoven: Pianokonsertto nro 4
Bela Bartók: Konsertto orkesterille

Béla Bartókin tunnetuin teoksensa Konsertto orkesterille on sekä elämänkaaren kuvaus iloineen ja suruineen että koko orkesterin solistinen taidonnäyte. Viimeistellyillä tulkinnollaan aina hämmästyttävä Paavali Jumppanen on ansainnut maineen Beethoven-spesialistina, jonka sormenpäissä puhuu järjen ja tunteen saumaton liitto.

HYÖDYLLISTÄ TIETOA

lippu.fi

Lippu.fi TRIO

Aleksanterinkatu 18 A, Lahti (katutaso)
Avoinna ma-pe klo 9-18, la klo 10-16
puh. 0600 900 900 (2 €/min+pvm)

Lippupisteiden myyntipisteet ja valtakunnallinen myyntipalvelu

puh. 0600 900 900 (2 €/min+pvm)
ma-la klo 9-21 ja su klo 10-18

Liput netistä www.lippu.fi

R-kioskit

R-Kioskeista voi ostaa lippuja tapahtuman nimen perusteella sekä noutaa ennakkoon varatut liput.

Sibeliustalon lipunmyynti

Avoinna konserttipäivinä tuntia ennen tilaisuutta ohjelman alkuun asti.
Huomioithan, ettei Sibeliustalolla ei ole päivittäistä lipunmyyntiä.

Sinfonia Lahden ryhmämyynti

puh. 0600 413 145 (2€/min+pvm)
Avoinna ma-la klo 9-19
sinfonia-lahti@lippu.fi

Yhteydet Sibeliustalolle

Linja 17 (D1)
Kauppatori – Sibeliustalo – Ruoriniemi
Ruoriniemi – Sibeliustalo – Kauppatori
<http://www.lsl.fi/reitit-ja-aikataulut/>
<https://lahti.digitransit.fi/>

Bussiyhteydet Hki–Lahti–Hki
www.matkahuolto.fi
Junayhteydet Hki–Lahti–Hki
www.vr.fi

Sibeliustalossa kuuluu

Arvoisa konserttivieras tarkistattehan, että matkapuhelimenne on suljettu. Sibeliustalossa on erittäin hyvä ja herkkä akustiikka, siksi musiikki soi siellä niin hyvin. Valitettavasti herkässä salissa kuuluvat myös kaikki äänet yleisöstä moninkertaisesti, ja pyydämmekin ystävällisesti, että vältätte hälyääniä.

Valokuvaaminen

Voitte ottaa valokuvia ennen konserttia ja konsertin jälkeen aplodien aikana. Sen sijaan konsertin aikana äänittäminen, valokuvaaminen ja videointi ovat kiellettyä.

Lapset

5-vuotiaat ja sitä vanhemmat lapset ovat tervetulleita kaikkiin Sinfonia Lahden täysmittaisiin konsertteihin. Lisäksi orkesteri tarjoaa muutaman kerran vuodessa lastenkonsertteja ja muita tapahtumia, joihin myös alle 5-vuotiaat lapset voivat osallistua. Jokaisella konserttiin tulijalla pitää olla turvallisuusmääräyksistä johtuen oma paikkalippu salissa.

Ravintolatarjoilut

Sibeliustalon ravintolat/Restel Oy
Puh. 020 762 4864 (ma–pe klo 9–15)
tai tilaa väliaikatarjoilu netistä
www.sibeliustalo.fi/tapahtumat/
valiaikatarjoilut

Aplodit orkesterille ry

Sinfonia Lahden ystäväyhdistyksen infopiste ja levymyynti ovat konserttien yhteydessä Metsähallissa.
Lisätiedot: Puheenjohtaja Ulla Weiijo
Puh. 050 526 5804, ulweiijo@gmail.com
Levymyynti: Tarja Kaplas
puh. 044 523 4120, kaplas.tarja@gmail.com